ORATIO HABITA LIPSIAE AD FUNUS ILLUSTRISSIMI PRINCIPIS MAURICII, DUCIS SAXONUM...

Joachim Camerarius

Digitized by Google

IOACHIMVS CAMERARIVS PABEPERG. PRAESTANTISS. DOMINO CHRISTOPHORO CAROLOVICIO.

S. D.

QVo certius ſcio te peritum eſſe artium bonarum & inſtructum prudentia, eo magis lætor tibi probari opera ingenij noſtri. Nam & uerum iudicium & mihi honorificum talis uiri eſſe oportet. Nunc igitur tibi qualecunq; ſcriptum oratiunculæ noſtræ (quam nuper in omnium noſtrum maximo luctu ad Illuſtriſſ. funus, habui) ut uoluiſti, mitto. editum illud quidem. edi enim uobis placuerat, quod (ut tu dicebas) uera afficeretur hac laude Illuſtriſſ. princeps, cuius memoriæ quamuis nobis acerbæ, honoratæ tamen & uenerabili, hæc opera data fuit. Eſt mihi hoc gratius & magis me delectat, quàm ſi alia prædicarentur, quæ in hoc genere præſtari debent: Verborum copia, grauitas ſententiarum, compoſitionis elegantia, & his ſimilia. Ego enim qui nihil unquam de uiuente ſcripſi, mirifice uelim ornari poſſe literis meis ita nunc defunctum uita ſua. Si enim illius conſilia & conatus proceſsiſſent, pax profecto Germaniæ reſtitueretur, & quies pareretur ſtudijs optimarum diſciplinarum atq; artium, & ſpes bona præluceret in poſterum multiplicium commoditatum, quibus omnibus hoc caſu & Remp. & unumquenq; priuatim ſpoliatum eſſe doleo. Erunt

qui aliter iudicent ac loquantur. de quo mihi laborandum non eſt. Ego qui ſcholaſticus homo ſum, in ea quæ fiunt intuens, ſi hoc uel illo modo afficior, concedendum mihi eſſe arbitror. Doloris autem miſeriæq; ſenſum declarare ſine ullius contumelia, cui unquam negatum fuit? Vt enim potentiæ ſuo arbitrio dicere & facere quælibet conceditur (Quo illam nomine Antigone Sophoclea beatam eſſe ait) ita alijs certe licet & ægritudine, moleſtia, formidine percelli, & perturbari triſtitia, & ſibi male eſſe fateri, cum ſit male. Quæ cum Naturæ ſint impulſiones, neq; ulla mirificæ ſapientiæ diſputatio delere, neq; iniuſticia potentiæ reprimere poterit. Coegiſſe ſane portenta quædam Regum Caligulas et Caracallas, accepimus ciues dolorem & conſternationem cælare atq; tegere, cum ipſi omni ſcelere & immanitate lacerarent Remp. & priuatos fortunis ac uita euerterent, Erupit tamen libera interdum aliquorum indignatio, qui cum mori poſſent, neſcirent cogi. Sed nos neq; quid conſulatur aut geratur cognoſcere ſtudemus, neq; tractationibus rerum ullarum interfuimus, neq; ij ſumus qui à quoquam intermiſsi officij aut perpetrati facinoris, quaſi rationes exigere debeamus, & ſum (ut uerum fatear) bello malus, utilis urbi, ut Horatius de ſe affirmat, ego de me ſpero: Deniq; in hac umbra uitæ ſcholaſticæ ἃ δρῶσιν οἱ κρατοῦντες οὐχ ὁρῶ. Sed facta ipſa per ſe cōſidero, ὡς γραφεὺς ἀποσταθείς, ſecundum Euripidem. Qui enim non poſſum? tam manifeſtis malis & calamitate præſente. Quod igitur opt. & fortiſs. principem ſtuduimus laudare, quia & aſſentationis ſuſpicionem amotam à nobis eſſe, illo ſublato, par eſt, & nos neminem oratione noſtra perſtringere, neq; huius principis laudationem

cum

cum aliorum uituperatione coniungere uoluimus: Vel probabitur, ut confido, officij mei munus, uel uenia hæc mihi dabitur & ignoſcetur dolori timoriꝗ meo, Si & cladib. publicis & priuatis incommodis moueor & excrucior, & opto cū patriam ciuesꝗ noſtros ſaluos atꝗ incolumes eſſe, tum dedecus ignominiæ auerti à natione noſtra, ne ad damna & perniciem Germanici ſanguinis probrum & infamia adiungatur. Me miſerum quam breuis hæc noſtra uita eſt, & in hac ipſa, quam multa offeruntur aduerſa nobis inuitis? Cur igitur accerſimus inſuper triſtia? cur, ut ille in Tragœdia queritur, mortale miſerum genus.

Enſes parat cædesꝗ mutuas ſtruit.

Quin placida in pace ciuitates coluntur, & ea inſtituuntur, confirmantur, augentur, quibus & æterni Dei numen celebretur à uenerantibus, & ſocietas hominū communicatione officiorum ſtabiliatur. Cur præconſumuntur uires proprię, tam prope abſiſtente barbaro hoſte? qui nihil aliud expectat niſi in defatigatos mutua oppugnatione, ut poſsit irruere. Quam autem, obſecro, rationem ſequimur, aut fouemus ſpem talibus inceptis? cum ſit ſententia exitus & diuina & humana uoce publicata. Nam ut ſacratiora omittam, quę commemorantur, aut debebant certe commemorari ſuo loco, Quid ait uetus oraculum?

οἷά τ' ἀνὴρ ῥέζῃ τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει.

Quid Euripides? teſtis ſapientiæ.

μῶρος δὲ, θνητῶν ὅστις ἐκπορθεῖ πόλεις
ναούς τε τύμβους θ' ἱερὰ τῶν κεκμηκότων
ἐρημίᾳ δοὺς, αὐτὸς ὤλεθ' ὕστερον.

Ait furioſus adoleſcens apud eundem Euripidem, fieri non poſſe quin unuſquiſꝗ patriæ teneatur deſiderio

& illam amet, cum tamen ipſe adducat exercitum ho-
ſtiliter illam oppugnaturum. Vult enim Polynices ob-
tinere ius ſuum. At Eteocles regni cauſſa diuina huma
naq; omnia miſcenda eſſe cenſet. Hanc rabiem & con
ſentaneum exitum Tragœdia ſcilicet proponit, non
illorum gratia quibus hæc eueniſſe finguntur, ſed ut
documenta tradantur alijs, ne ambitione aliáue cupi-
ditate praua incitati eo efferantur, ut neq; Reip. neq;
ulli ciui neq; ſibi ipſis parcant. Atq; hoc uerum eſt, nõ
concedi ſæpenumero, ut in cupiditate pacis bellum ui-
tetur. Propulſanda enim iniuria eſt ac uis hoſtilis, De-
fenſio etiam legitima non modo conceſſa ſed aliquan
do neceſſaria eſt. Nihilo tamen minus ſæpe optima &
præclariſs. cauſſa agendo corrumpitur, cum excedun-
tur fines, quos tam ius & fas, quàm ipſa humanitas
atq; uitæ coniunctio præſcribit. Intra quos ſi non con
ſiſtitur, & æquitas deſeritur, & totum negotium per-
uertitur atq; deprauatur. Contra quæ omnia reme-
dium eſt unum, moderatio, & Iuris cuſtodia, τὸ γὰρ
ἴσον νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ. De quo iam ſunt reliqua
uota mea, ut ſpero, pia atq; ſalutaria. Conuertat quiſq;
ſuas cogitationes ad æterni Dei uoluntatem & edicta.
ad patriæ miſeræ & afflictæ ſubleuationem & opem,
Ad ſui ipſius dignitatem & uera commoda. & non
conuellere labefactata, ſed pro ſua parte inſtaurare ni-
tatur. Fidem non fallere, fas & ius non uiolare, non oc-
cultis fraudibus, non armis uiolentis ſæuire, graſſariq;
in ciues, ſed potius per uirtutem mortem oppetere,
quam negligatur officium, aut committatur ſcelus: Id
eſt tale, quod & ad Deum religionem commendet, &
ad poſteros nominis illuſtrem famam proferat, & eum
felicitatis euentum homini conciliet, qui & optimus

eſt,

eſt, & ab omnibus ſanis expetitur, gratiæ & fauoris à Deo, & ab hominibus caritatis atq; honorificæ mentionis. Quæ quidem à nobis & ſentiri & dici rectum eſſe ſtatuo, & confido futurum ut ab intelligentibus non improbentur, uel aliqui hæc etiam ut utiliter cognoſcant. Tibi quidem erudito, docto, prudenti uiro certe placebunt, quia hæc eſt Muſarum oratio, quæ tibi notiſsima eſt, & cuius interpretem me tu quidem præclarum ais, ego mediocrem eſſe negare non debeo, quod in hoc ſtudio omnem ætatem meam, iam illam quidem ingraueſcentem annis, contriuerim. Quod autem ad iſtam funebrem laudationem attinet, cum tu (qui omnibus rebus interfuiſti, & cuius fidei Illuſtriſs. princeps moriens credidit atq; commiſit publica ac priuata negotia uniuerſa) uera narrata à me, neq; colores ullos quaſi pigmentorum quæſitos, ac potius planaq; ſimpliciter & breuiter expoſita eſſe ſcias, meum officium me præſtitiſſe mihi ſatis erit, cætera permittam Deo, cui Germaniæ ſalutem & ſi quid reliquum eſt dignitatis, commendo. Et hunc oro ut mentem etiam tuam regat & conſilia gubernet, ut ipſius uenerationi & cultui & conſeruationi ac incolumitati patriæ inſeruiatur. Vale

Lipſ. Cal.
VII.

Oratio

ORATIO
FVNEBRIS.

VTinam generoſi, nobilitate, uirtute, ſapientia, doctrina præſtantes, Ampliſs. eximijq; uiri, & uos bonarum litterarum atq; artium ſtudioſi, Vtinam hoc munus de tali re nunc dicendi, mandatum eſſet alteri, qui & maiore cum dignitate hoc loco conſpiceretur, & præclarius ſciret explicare argumentum orationis huius, quæ à me nunc eſt habenda. Sed quoniam ita cecidit, ut hæc mihi quaſi prouincia traderetur, quam me recuſare nullo modo liceret, peto à ueſtra Clementia, benignitate, præſtantia & humanitate, ut me in omnium noſtrum maximi doloris ſumma conſternatione, uerba facientem fauore & ſtudio ueſtro ſubleuetis. Nam utroque mihi admodum opus eſſe intelligo, cum propter ingenij mei mediocritatem, tum aſperitatem temporis & caſus atrocitatem. Quicunq; enim (ut de me taceam) propoſito corpore principis, patris patriæ, quid dicat cogitare, aut alij rei quã dolori & fletui uacare poteſt, eum aut nimis leui & facili, aut duro & plane infracto animo eſſe oportet, quorum alterum, à me alienum eſſe fateor, alterum impietatem & ſcelus complecti ſentio. Et dicendum tamen eſt aliquid, neque patiendum, ut tacitis nobis præterducatur tale funus. Lacrimarum etiam tanta copia ac uis profuſa à nobis iam eſt, ut deſtituat modo ſiccos oculos magnitudo & abundantia doloris. Im-

pendimus

pendimus igitur hanc triſtiſsimam operam, & mœſtiſſimum præſtamus officium, Illuſtriſsimo Duci, cariſsimoq́; principi & unico in terris parenti noſtro, ut ſignificemus incredibili dolore confici animos noſtros, Et perſoluamus hæc quaſi iuſta ſepulcri, principi noſtro, Quem pietas erga patriam & uirtus ſua, ad præmaturam mortem, & celerem exitum ex hac uita, ſibi illum quidem glorioſum, ſed ſuis omnibus lamentabilem, & Reip. luctuoſum, deduxit. Hoſtibus uictis & fugatis, ipſe accepto in prœlio uulnere, traiectus globo nefarię machinæ, ictu neque præuiſo, & inobſeruabili, poſtea tertio die, placido fine in terris clauſit uitam ſuam, & eas res reliquit, quibus ipſe acciſis & laborantibus, ſubuenire & opem ferre conatus fuerat, cum ſe turbulentiſsimis fluctibus tempeſtatis iam in totam Germaniam ſæuientis oppoſuiſſet, poſthabitis & contemtis omnibus periculis & difficultatibus, quemadmodum animi magnitudo & uirtus facere conſueuit. Narrationem audiiſtis ſimplicem & breuem rei maximæ & grauiſsimæ. Cuius recordatione ita conſternari me ſentio, ut non reperiam uel quid amplius narrem, uel quomodo miſeriam & calamitatem hanc taceam. Nam & moleſtiæ atque curæ hærentes animo & cogitationem omnem retundentes, ulteriorem orationem impediunt, & quæ plaga inflicta uideatur Reipubl. etiam ominis cauſſa, commemorare uereor. Quia tamen & huius conſilia principis, de aliis, quibus nota fuerunt nonnulla, cognoui, & factorum uirtus ante oculos eſt omnibus, Non poſſum neque debeo ſilentio præterire, aut non affirmare uerbis, (ſi quis forte adhuc ignoret aut dubitet) amiſſum eſſe eum principem, qui & recte atque prudenter cogitando, & fortiter atque in-

trepide agendo, ſolus rem Germanicam impulſam ac ruentem ſuſtinere potuiſſe uideatur. Quod ideo refero, ut conſideremus, quid præſidij & ſpei ereptum ſit, utq; impendentium deinceps periculorum magnitudine terreamur, & toto pectore ueráq; religione conuertamur in tantis malis, ad inuocationem filij Dei, Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſaluatoris generis humani, Implorantes in extremo hoc rerum diſcrimine auxilium, & orantes ut ipſe benignitate ſua & miſericorde manu, protegat Germaniam, in qua uoluit ueritatem cœleſtis doctrinæ celebrari, & oriri lucem opt. diſciplinarum & artium, ad ipſum laudandum ac uenerandum, & uitæ atque morum honeſtatem ac decus & cultum ſocietatis humanæ. Vtq; deſinamus obliti tantorum beneficiorum abuti his donis, & indulgere prauis cupiditatibus, neue contemto numine diuino (quod omnia quæ nos gerimus auditq; & uidet) in flagitia & ſcelera tanquam effrenes & indomiti equi ruamus. Ipſe quidem Illuſtriſs. & fortiſsimus princeps & præclara atque iuſta in cauſſa, & per uirtutem, cum felicem tum ſpecioſam mortem obijt. Nos autem ſpoliati gubernatore ac Duce, & orbi parente, in ſqualore ac luctu iacere, & mœrore ſolicitudineq; trepidare atq; angi neceſſe eſt: Nam quo hic præſtantior & melior princeps fuit, eo conſternationem & cruciatus animorum, illo nobis erepto, maiores & ſæuiores eſſe oportet. Cum autem poſt mortem incliti ipſius parentis Illuſtriſsimi principis Henrici, gubernationi patriæ, quę ad ipſum ſucceſsionis legitimo iure pertineret, præfuerit nunc annum duodecimum (quam longo temporis ſpacio & Alexandrum Magnum, peregiſſe curſum Imperij ſui, accepimus) Varia ille fortuna iacta-

tus,

tus, & durißimis cum caſibus conflictatus, & multiplicibus exagitatus aduerſationibus, id omnino præſtitit, ut neq; ad Deum religionem, neq; ad homines Iuſticiam, uiolauerit unquam, cæteris autem rebus, & magnificentiam illuſtrißimæ conditionis, & incliti generis ſplendorem, excellentia uirtutum ſuarum non modo tutatus eſt, ſed reddidit etiam admirabiliorem. Cum autem ita ſcilicet Deo (cuius conſilia ut recta & bona, ſic etiam ignota plærumq; hominibus ſunt, & arcana) Deo inquam uolente cum ille, quaſi in mare, negotiorum intricatorum, & rerum perplexarum delatus, curſu ſæpe uteretur minime tranquillo, Tum etiam ueluti tempeſtatis procellas expertus fuit, inclementiam & horrorem odij atque obtrectationum. Quam iniquitatem nemo unquam in terris ad potentiæ faſtigium euectus uitare potuit. Sed falſas inuidorum atque maleuolorum accuſationes, ille cum ſingulari ſucceſſu glorioſæ defenſionis non uerbis, ſed re confutauit omnes. Quod eos à quib. aliquando eſſet contumelioſis dictis laceßitus, ita maxime ultus fuerit, ut plæroſq; coactos ad ſe confugere, non modo non læſerit, ſed clementer etiam protexerit: Alios partim à ſe auctos atque ornatos, partim præter ſpem & opinionem omnium adiutos, precones habuerit non paucos, uel innocentiæ, uel etiam uirtutis ſuæ, & conſiliorum honeſtißimorum, laudatißimarumq; actionum teſtes. Sed Inuidia penitus extingui non potuit. quam ille etiam Hydræ & Cerberi domitor reperit extremo fine domandam. Quod tantum abeſt ut illuſtrißimi nominis illius famæ maculam aliquam aſperſerit, ut hanc etiam præclariorem reddidiſſe uideatur. Eſt autem peruerſißimus mos & illiberalis maxime,

 cum

cum in aliјs tum uero in Duce ac Principe, non ſpecta re tempora, in quæ quaſi curriculum uitæ inciderit, neque Res quibus aliquis fuerit implicatus. Princeps Mauricius, natus annos XXI. gubernationi præpoſitus, adminiſtrauit hanc annis integris XI. nam duodecimo, ut diximus, terras reliquit. Quid ego uero referam? qui Reip. ſtatus fuerit, quando huius florens adoleſcentiæ, & ardens animi excelſi, & cupida laudis, ætas iuuenilis, ſummæ rerum eſt præfecta? Quæ confuſio? quanta diffidentia, circumſpectio, cautio? qui imminentium malorum metus? qui apparatus? quæ inſtructiones? Quantæ inſtigationes, extimulationes, acerbitates erga ipſum? quid miſeriarumque præterea? de quibus hoc loco uerba facienda non ſunt, neque à me fieri omnino conuenit. His annis undecim, Illuſtriſs. princeps noſter, Vndecim fecit duxitque expeditiones, Vndecies eas res aggreſſus auſuſque fuit ac geſsit, quas toties alteri animo concipere & cogitatione explicare difficile eſſet. Itaque tali tempore Reip. etſi uoluit Deus hunc principem, tot annis, quaſi humeris ſuis ſuſtinere Germaniæ dignitatem & præſtantiam, Tamen in perturbatione omnium, & aduerſatione fortunæ, ita hoc tempus abiјt uel potius auolauit, & ea laborum occupatio correptum principem exagitauit, ut huic quoque Virgilianum uaticinium accommodari potuerit:

> Oſtendent terris hunc tantum fata, nec ultra
> Eſſe ſinent.

Cum autem natura eſſet inflammata cupiditate rerum aliquid magnarum armis gerendi, Ipſe quidem nullam militiæ honeſtæ & Reip. utilis opportunitatem fugit, aut neglexit occaſionem, Sed temporum & negotiorum

rum

rum turbulentia atq; exulceratione, in alienas etiam & mirificas tractationes delatus eſt. Cæſari quidem & Regi Romanorum, ita obnoxie & ſubiecte inſeruijt, ut utriuſq; Clementiam ſummam, & maximum fauorem deuinxerit meritis ſuis. Ac celebres ſunt cum aliæ expeditiones bellicæ, quibus interfuit, & fortitudinis eximiam laudem, Illuſtriſsimus princeps noſter conſecutus eſt, tum Pannonicæ contra hoſtes chriſtianitatis perpetuos, Turcos, in quibus etiam aliquando periculum uitæ adijt, dum magis quomodo hoſtes lædat, quàm ſe ipſum tueatur, ingente & omnes caſus paruipendente animo attendit. Exortus autem aliquando motus quidam fatalis Germaniæ, præ cæteris grauiter eum & uehementer exercuit, & cauſſæ implicuit obſcuræ, dubiæq; & pleniſsimæ offenſionum. In qua ſpecimen edidit ſingulare, & patientiæ, & integritatis, & induſtriæ, & ad extremum uirtutis atque præſtantiæ. De quibus rebus neque à me plura dicenda ſunt, & id ſæpe ſoleo, cum illarum in mentem uenit, uſurpare: utinam ne in nemore pelio. & cætera. Et longe enim ambages ſunt, & cauſſæ mirabiles, & euentus inopinati. Sed exitus tamen is fuit, qui non modo uirtutem illius, & animi infractum robur, & rerum geſtarum gloriam redderet magis conſpicuam, uerum etiam declararet atque palam faceret, nihil aliud, quam quod ſine æterna labe nominis omitti non poſſet, quęſitum, & ſtudium illud non turbandi, ſed turbata componendi fuiſſe. De quibus etſi omnes boni & bonarum partium cupidi, honorifice & præclare loquũtur, tamen uerius & rectius, ut ſemper ſolet, poſteritas iudicium factura eſt. Hoc autem extremum bellum, quid eum coëgit ſuſcipere, niſi reſpectus & cura mi-

ſeræ & omni auxilio deſtitutæ Germaniæ. Nihil dicam, neque enim par eſt, ac decet, quod in quenquam contumelioſum ſit. Etſi toto pectore commoueor, quoties cogito fati inclementiam, quo Germania iamdudum premitur. Non externi hoſtes hanc populantur, non aliena fraus diripit, Sed ſuis ipſa uiribus ruit, ad ſe ipſa euertendam callida eſt, & dolos ſtruit. Quid obſecro exiſtimãdum? externos loqui de nobis. Quid litteræ & ſcripta teſtabuntur? Durum eſt & aſperum dictu, ſed dicendum tamen. Ciuium in ciues, immo fratrum, cognatorum, propinquorum in ſuos commemorabitur, impius & nefarius, furoris atque ueſaniæ impetus: Inſidiæ, circumuentio, inductio, fallaciæ. Non tantum mali in ſumma calamitate eſſe poteſt, quantum eſt in hac ignominia & dedecore. Ferremus (ut quidem quiſq; poſſet) aduerſa quæ non liceret ſub terfugere, Sed infamiæ profecto iſtius deformitas intolerabilis eſt. Quæ autem hæc eſt rabies? Nihil curare aliquem, quid liberis, uxori, conſanguineis ſuis fiat? an nobiſcum una extingui deleriq; cupimus omnia? Et illæ Neronianæ ac Caianæ ſententiæ in animo & uoces in ore ſunt, Me mortuo terræ abſumantur ignibus. Vel magis etiam triſtes: ignes, ruinæ populum premant, turpiſq; egeſtas ſæua cum luctu fames? Et qua Catilina ſenatui inſultauit, cum ſe incendium excitatum ruina extincturum eſſe minaretur. Ac ſimiles quas barbariæ iactat inſolentia. O gentis & nationis laudatiſsimæ ingens probrum. Sed reprimamus nimis hac in parte euagantem orationem, & ſperemus nunc etiam meliora: Hoc quidem manifeſtum eſt, niſi Illuſtriſs. princeps noſter, offenſus & dolens dilaceratione patriæ communis, & clade publica, ſe & uires ſuas, uiolen-

uiolentiæ paſsim in quoſuis graſſanti oppoſuiſſet, ne ſpem quidem futuram reliquam fuiſſe, ſubueniendi Germaniæ unquam, aut afflictam recreandi, & ſubleuandi proſtratam. Ille enim cum incendium in Germania paruis initijs exortum (quibuſcunq; ſane autoribus. nam de hoc diſſerere, neque in procliui, neque meum eſt) ita auctum eſſet, non modo ut proxima quæq; loca corriperet, ſed quaſi impetu uenti prouectum, longe etiam diſtantes regiones arriperet, poſtquã tentauerat expertusq; fuerat omnia, ſi quam opem in ultimo diſcrimine afferre poſſet Reip. Vbi ſeſe interponendo, poſtulando, monendo, deterrendo, nihil proficere uidit, ſumſit arma, ut contra ciues inuitus, alacri autem & promto animo, ut in opt. ſpe pacandi Germaniam, & cariſsimam patriam, non modo præſentibus miſerijs, ſed impendentibus etiam periculis liberandi. Itaq; ſeſe flammis belli obiecit, & rapinis atque diuexationi & populationi immani occurrens, cum hoſtes à progreſſu arcuit, tum refrenauit à ſucceſſu, tum etiam undiq; expeditione ſua colligauit, conſtrinxit, impediuit. atq; ubi ad manus uentum fuiſſet, Ipſe quidem uictoria memorabili potitus eſt, ſed hanc miſerabili morte imperfectam & debilitatam reliquit. Tu uiciſti Maurici princeps tot & tam infeſtos hoſtes, tua manu. Nam alia dici à quouis quam à me malo. Quin etiam quid hoc loco narrem plane dubito. Referenda enim ea erant, quæ conſertis manibus & prælio commiſſo, geſta ſunt, de quibus ipſos etiam, qui interfuerunt, non eodem modo loqui audimus. Neq; interrogandos hos, neq; eis facile credendum eſſe cenſet Euripideus Theſeus, ut hæc ad nos nihil pertinere uideantur. In bello, nemo, inquit Demoſthenes, ſuam ignauiam

uiam ipſe accuſat, ſed in quoſuis alios potius culpam uerbis transfert, ac ſæpe euentus in prœlijs infelices ita defendi audimus, ut proditum, deſertum, relictum aliquem eſſe perhibeatur. Nos nihil de alijs quærere opus eſt. Tu, inquam, princeps Maurici, tu uincis tua manu, & id euenit quod in bello plærumque ſolet, ut Mars optimum quemque ex acie pigneretur. A te diſsipantur hoſtium turmæ atque cohortes, atque ita profligantur hoſtiles copiæ, funditur excercitus, ductores aut cæduntur aut capiuntur. relatis in caſtra, hoſtium uexillis pedeſtribus LIIII. equeſtribus XIIII. Sed hæc hactenus nobis liceat expoſuiſſe, in doloris & indignationis ſenſu, utroque illo maximo. Tua quidem Illuſtriſs. princeps animi magnitudo, quæ nunquam paſſa fuit, te meminiſſe ullorum monitorum,

Cautius ut ſæuo uelles te credere Marti.

Hæc igitur aliquam adhuc ſpem bonam incolumitatis & ſalutis publicæ ad poſteros propagat, partam illam quidem (ô dolorem miſtum gaudio, ingentem) uictrice morte tua. Vt quicquid deinceps accidat, tu in omnem euentum culpa cariturus, uel potius laudem ſis & prædicationem conſtantiæ ac pietatis promeriturus ſempiternam. Quæ reſtant igitur, ea ad aliorum curam iam delata ſunt, quibus uel res prudenter & fideliter adminiſtratæ ac geſtæ, & patriæ impenſus, pariet lætitiam labos (ut Comœdia loquitur) uel id fiet atque ſequetur, quod propter calamitatis extremæ triſtitiam, & omen fati, commemorare non uolo. Noſtro quidem Illuſtriſ. principi uita iam peracta eſt. Qui eo ſe recepit, ab exhauſtis laboribus ac defatigatione negotiorum moleſtiſsimorum, tam pacis quàm belli, ſolicitudineque gubernationis (dicam etiam quod eſt & uerum &

rum & manifeſtum) à ſatietate quadam laudis & præſtantiæ in terris, Inde igitur eo euaſit, & ubi iam quiete frui poſsit tuto ac libere, & quo inuidiæ atque odio acceſsio non ſit. Quæ licet tanquam beſtiolæ quædam humiles in terra ſerpant, & quærant quid ad arrodendum offeratur, illam quidem altitudinem ad quam pietate & iuſticia & fortitudine peruenit Illuſtriſs. noſter princeps, attingere nunquam poterunt. Quod ſi illi quaſi extremam manum operi incepto, & iam propemodum abſoluto imponere licuiſſet, omnes etiam iſti aculei retuſi, & impetitiones depulſæ, & inſultus obtriti fuiſſent. Germania certe ipſa ſuis iniurijs, uiolentiæ, crudelitati, amentiæ, ſceleri, ſibi erepta eſſet. Nũc te amiſſo, ô princeps, & ſpes nos fruſtratur & fortuna nutat, & contentiones tuæ corruërunt, prius in ipſo curſu fractæ quam portum proſpectum tangere potuerint. Mors hæc tua & expectationem commodorũ peruertit, & metum nouorum detrimentorum incutit. Omnibus bonis eſt luctuoſus & acerbus & grauis hic caſus: Te pulcerrimo corpore, firmo robore, animo fortiſsimo, (quæ in Achille coniuncta, quia hoc rarum eſt, tantopere celebrat Homerus) Te inquam talem principem ſubito & improuiſo auferri, ictu ſaucium occulto manus ignauæ & fugitiuæ, (cuiuſmodi & ipſum Achillis fatum fuiſſe accepimus) Te talem principem terra obrui, ſepulcri mole includi. Niſi (quod arbitror) non fuit digna hæc uita hominum, tua diuturniore uita. Non fefellerunt autem perculſos nos & trepidantes, ſigna crebra prodigiorum, quibus ſcilicet hoc tantum malum prædictum fuit, cum tamẽ uix eſſet quiſquam qui timeret, ac alia potius plærique portendi detrimenta ſuſpicarentur. Prætereo cætera.

Quæ fuit uero obſcenitas latratus canum, quæ impor tunitas, in oppidis longo iam tempore? Quam diræ inter ſeſe illorum dilaniationes? Quin etiam alicubi in uicinia moloſſos quaſi directa acie congreſſos & ſibi mutuo dentes infenſos impegiſſe, narrant, neque paſtorum uoce, neque uerberibus, certamen cruentum dirimi potuiſſe. Sanguinis profecto guttæ, tuum Illuſtriſsime princeps ſanguinem, pro Rep. profuſum ſignificarunt. quas in tuis terris largas ſuper folia arborum, materiam ædificiorum, & utenſilia decidiſſe, & hæc polluiſſe conſtat. Quid quod illo loco ubi præliũ commiſſum eſt, cum alijs noctibus tum maxime diem conflictus antecedente; horribilis fremitus & clamor tanquam equorum & hominum, & fragor ingens, auditus fuit? Et (quod inſigne eſt, ac admonitione ſua potuit prodeſſe, niſi infracta eſſet uis diuinæ uoluntatis) tentorium in quo cibum capere ſolebat princeps, & alterum ipſius Culinarium, turbine diuulſum fuit, illabefactatis cæteris uniuerſis. Quid fulminum & tonitruum terrorem commemorem? quid auditas uociferationes, uiſas ſpecies mirificas atq; formidabiles? Quid ipſius principis dicta quædam, eiuſmodi, ut animus ipſius propinquam ex hac uita migrationem præſagiſſe, credi debere uideatur, & alia, quæ nunc recitanda non duximus. Hæc igitur ut tuam, Maurici prin ceps, deceſsionẽ portendiſſe, exiſtimare, neq; impium neq; abſurdum eſt, ita tibi quidem mali nihil accidit tali morte, quo uero ſignificati metus nunc tendant, aut quid minentur, toto pectore precor ut omnes conſiderent, & prouideant ne ad præcipitium Reſpubl. adducta impellendo proijciatur, potius quàm retinendo conſeruetur. Quod ſi quis nunc etiam reſtat euen-

tus in

tus inſuauior, Tu tamen illum uirtute & pietate tua, tanquam alter Epaminonda, declinando effugiſti. Vt iam de ſe ſtatuendum ſit unicuiq;. Non poſſum neq; uolo in animum inducere meum, Hoc agere Germanicum ſanguinem, ut patriam præſertim iam quaſi anum effœtam uiribus, & auxilio atq; ſubleuatione maxime indigentem, pulſet atq; conſcindat. Externum hoc nefas eſt,& alienorum, locis, moribus, inſtitutis,legibus,religione. Nam omnes diuinæ & humanæ leges parentib. honorem iubent haberi. Eo autem oportebat unicuiq; cariorem eſſe patriam quàm parentes, quod uitæ quidem autores omnibus ſint parentes, patria uero ipſos etiam parentes producat. Sed uarij & multiplices errores in uita hominum eueniunt. Iræ,ſimultates,odia,contentiones exiſtunt.quæ donec non progrediuntur ad eam uſq; impietatem ut naturæ erga patriam affectio extinguatur, etſi quaſi morborum mala admodum interdum acria ſunt, medicinæ tamen adhuc eſt locus, illam uero hoſtilem in patriam impreſsionem (qualem utinam neq; noſtra neq; ulla ſequens ætas experiatur) uindicem habet Deum qui hanc ſibi puniẽdam reſeruat, ut ſupplicia illius neceſſe ſit eſſe atrocia, quæ cogitatio etiam hominis cordati refugiat. uerum hæc reijciamus in Deum. Quæ uero dicta ſunt ea expreſsit publicæ miſeriæ dolor, quem & ſentire, neq; diſsimulare ingenij eſſe exiſtimo ſimplicis & probi. Neminem peculiariter ledit aut notat oratio mea, & eſt à me aliena conſuetudo,uel conuicia faciendi, uel omnino ſuſpicandi perperam. Id autem ut memorarem, quod ipſum per ſe animaduertendum eſſet, neminem in partem deteriorem eſſe accepturum confido. nemo certe poterit de ſe interpretari, niſi qui ipſe

ſe uoluntatis impiæ prius condemnauerit. Sed & querelarum & de his defenſionis ſatis. Ipſe quidem princeps, conatus omnia, primum ne bello opus eſſet, deinde ubi nihil alia uia profici ſenſit ſumtis armis, ut quamprimum patria ſalua eſſet, & in tuto collocaretur: quoniam incoatum opus ipſe abſoluere nequiuit, hoc uel ſimile quippiam potuiſſe dicere uidetur. Ego quidem patriæ præſtiti perſoluiq; omnia quæ debui & potui. Studui in hac pacem eſſe perpetuam, reconciliari gratiam uel inter offenſos uel diffidentes, explicari dubia ut ſublatis erroribus concordia reduceretur. Impendi etiam facultates meas, & ad extremum uitam, cum me quaſi tempeſtas belli ad conflictum prouexiſſet. Nunc mihi quidem quies parta eſt, & defunctus una cũ uita curis laboribusq; et periculis omnibus, funere felici condor. Reliquum eſt ut uobis, à quibus ego, euocante Deo, receſsi, & Reip. uideatis. Ne quis certam communis & propriæ ſalutis ac dignitatis & emolumentorum ſpem amittat, & incerta omnia appetat, atq; ita in labore & dolore non modo ipſi mors & interitus, ſed Reip. euerſio & exitiũ obrepat. Quid obſecro lucri fecerit? ſi quis uitam producat ulterius, niſi impendatur hæc patriæ cõmodis. Quod alijs uiuitur id uiuitur nobis. Nã quid mihi prodeſſet poſt Turcica pericula remanſiſſe uitam, ſi non illa poſtea profuiſſet alijs? Quandocunq; enim hæc finitur, quod anteceſsit temporis, id euanuit, ut omnis de fine tam felicitas quam infelicitas conſtituenda eſſe uideatur. Addere his poterat alia quoq; & de ſe cum uera laude, & ad alios cum utili admonitione: Sed nos hinc recedentes ueniamus ad ea, quæ magis propria ſunt & conſiderationis & intelligentiæ noſtræ. Cum igitur Dux

Mauri-

Mauricius, ab Illuſtriſsimo principe Saxonum Duce, inclito parente ſuo, relictam gubernationem harum regionum & auitæ ditionis accepiſſet, Ante omnia & inprimis curæ ipſi fuit, ut & res eccleſiaſtica conſtitueretur, & cœtus ſcholaſtici augerentur. Quorum alterum & perfectum facile eſt, & ſucceſsit feliciter. Alterum diuinitus habuit fortunam ſatis proſperam & ipſum, ſed in experiendo optimus princeps, plurimum laboris ac moleſtiæ, & aduerſationis nonnihil perpeſſus eſt. Omnino iniqua ſunt hominum iudicia, maxima ex parte de rebus alienis, præſertim ſi accedat audacia pronunciandi, & leuitas inſectandi, quæ ſemper populo placet, Tum uero conſilia & actiones quæ deferuntur in articulos quoſdam mutationum, non poſſunt non improbari aliquibus, & præbere diuerſas occaſiones diuerſis, cum ſuſpicandi, tum interpretandi, tum etiam (quæ eſt hominum peruerſitas) deprauandi. Nos autem ſcimus & res ipſa (gratia Chriſto) demonſtrat, Ab Illuſtriſs. principe noſtro, nunquam alias de religionis ſinceritate & cultu diuino deliberationes ſuſceptas, aut conſultationes propoſitas fuiſſe, niſi quibus primum ueritas & gloria Dei, Deinde tranquillitas eccleſiarum, in concordia adminiſtrantium, quæri iuberetur. Semper hæc mandata illius fuerunt: Vt cœleſtis ueritas declarata uerbo Dei, nulla uel minima parte ſui contaminaretur, nulla conceſsione desereretur, nullo colore alieno pingeretur. In cæteris autem poſtulabat ut ſtudio moderationis & conſenſione pietatis, opera daretur, ne uel culpanda uel certe non neceſſaria certamina ac contentiones, tam tempore contrario, quam non idoneo loco, fierent atq; excercerentur. Quibus omnibus rebus neq; tam fortiter & con-

 ſtanter,

ſtanter, neq; tam circumſpecte & prudenter, neq; omnino tam laudabiliter & præclare, ſeſe tenere ille & gerere potuiſſet, niſi æterni Dei benignitate, cum regeretur mens ipſius, tum uoluntas confirmaretur, in hoc tam ambiguo & aſpero ſpacio, quo decurrerunt conſilia & actiones eius. Cui benefico & propitio Deo gratias agere debemus, quod tam miſerabiliter & pernicioſe alibi rebus confuſis & perturbatis, in noſtris hactenus (ipſo profecto ipſo Deo munifica manu ſua retinente) & cuſtodia Veritatis cœleſtis diligenter atq; fideliter præſtatur, & is ſtatus manſit quem repræhendere ne obtrectatio quidem poſſe uideatur. Sed de his plus uerborum facere ſuperuacaneum, cum res in medio & conſpectu ſit uniuerſorum. Nam ſi quis neque apertis oculis aſpicere, neq; cognitione animi intelligere quicquam uult, paratus gladiatorie impetere quēlibet, & omnia arripere ad exagitandum, & cui hoc eſt in mente & ore, odi hominem, iratus pugno: cum eo tanquam Eſernino, committatur ſane Pacidianus aliquis, nos quidem litigare nolumus, neq; in præſentia acerbiſſ. dolor patitur. Tuam autem Illuſtriſs. princeps, pietatem, diligentiam, operam, ut uere poſſumus, ita debemus celebrare commemoratione uerborum, declarantium memoriam animi grati. Qui cum perſpiceres ad Eccleſiaſtici ſtatus diuturnitatem, plurimum momenti afferre ſolere, ueram rationem doctrinæ bonarum litterarum atq; artium, ſine qua neq; publice neq; priuatim uita ordine & recte degi poſſet: omnibus modis curaſti, ut reſtituta ueritate in ſcholis, erudita eſſet omnis & conſentanea inſtitutio. Non enim reſpectus hic tantum adultiores (ut ita appellem) & perfectiores tractationes ſtudiorum, ſed prima etiam

rudimen-

rudimenta & pueriles ludos complexus fuit. Quarum omnium tanquam extructionum, ea eſt & firmitas & pulcritudo, ut alius quiuis exemplum ſibi inde petere poſsit, & ad optimam ſpem in poſterum, ut illæ ſtent atq; perdurent, tantum hoc requiratur, ut ſartæ tectæ præſtentur. Quæ iam hæreditariæ ſucceſsionis iure alij cura incumbet, & ſuſcipietur, & reſpondebit autoris atq; fundatoris, uoluntati ac ſententiæ. De quo plura nunc nihil attinet dicere. Quod attinet autem ad luctum noſtrum, etſi dolor immenſus eſt, & uix fieri poteſt, ut aliqua conſolatio reperiatur, recente maxime malo & cruciatu furibundo, & deficiente atq; languido corde hoc tanto uulnere, tamen debemus meminiſſe, quod chriſtianam religionem profeſsi, ante omnia & cognitionem nos illius tueri, & diſciplinam à nemine deſeri oporteat. Primum igitur cum conſtet Illuſtriſsimum principem noſtrum, in eo bello, quod non ipſe mouerat, aut petulantia cupiditatéue propria excitauerat, ſed ad quod ſuſcipiendum ac gerendum fuerat coactus, niſi exponere uel potius obijcere impreſſioni hoſtili uellet ſe terraſq; & ditionem atque ſubditos ſuos, quorum ſibi ſalutem & incolumitatem defendendam atque protegendam diuinitus commendatam eſſe ſciret: In hoc igitur bello occubuiſſe principem noſtrum, geſto ſine cuiuſquam iniuria, & ad patriæ communis protectionem, cum ſit manifeſtum & notum, (fortiſsime illum quidem dimicãtem &, (id quod ſine maximo dolore referre nequeo) non ſibi uitæq; ſuæ parcentem aut prouidentem, quo quam celerrime extincto incendio illo, flamma bellorum omnis in Germania ſopiretur, & optatæ pacis tranquillitas repararetur) Sic igitur eum pugnantem, cum in acie ictum

(quem

(quemadmodum diximus) uictoremq́ in caſtra reuer ſum, ita poſtea mortuum eſſe neminem fugiat, quemadmodum optari talibus rebus potuiſſe aut debuiſſe uideatur: Decet nos propitio & miſericordi Deo gratias agere pro tanto beneficio, neq; hanc animi affectionem indulgendo mœſticiæ, corrumpere. Nam poſtq́ præſenſit princeps & notauit ſigna quædam appropinquantis Mortis, (præſentibus ijs quorum ipſi & ante taciturnitas, probitas, conſtantia, integritas, explorata fuerat, quiq; ab eo nullo periculoſo aut difficili caſu ac tempore receſſerant, & qui illi omnia tum ſummæ fidelitatis debita officia præſtiterunt) quod permaneret mens integerrima, & uox quoque non impediretur, Animus autem eſſet (ut fuerat ſemper) excelſus atque inuictus: Tum igitur pie & religioſe multa locutus, deq; illo ipſo bello copioſe teſtatus fuit ſententiam & uoluntatem ſuam, Cum quidem & alia neceſſaria, ijs qui aderant, exponeret, & certis de rebus quid fieri uellet, oſtenderet. Neque ille ſe inuitum terris excedere profeſſus fuit, quod ſe fidei in filium Dei ſuæ, optima ſpe foueri lætaretur, & non ſentiret affici deſiderio uitæ eius, in qua continuis quaſi fluctibus negotiorum, uexatus, tam incertas uoluntates & leues hominum animos, & indignam meritis ſuis gratiam expertus fuiſſet. Neq; quicquam omiſit aut neglexit, quod illo non toto bidui tempore quo decubuit, uel utiliter indicari mandariq; & committi potuerit, uel ritu religionis noſtræ, & diſciplina Chriſtiana fieri obſeruarique & peragi debuerit. Cum ſacerdote colloquium habuit fidele, & ſacratiſsimorum Chriſtianæ communitatis myſteriorum cupidiſs. particeps factus: Verbis pijs & ſenſum intimum cordis ſui teſtantibus, in-

bus, inuocauit æterni Dei miſericordiam, celebrando Nomen, & teſtando fidem unici ſaluatoris, reconciliatoris, interceſſoris Ieſu Chriſti, filij Dei. Quæ pietatis ut ſemper hæreret cogitatio, petijt, ne ceſſaret Sacerdos & de Chriſto, donec ſpiritum ducere animaduerteretur, mentionem ſalutarem facere, & ſibi ea ſubijcere quibus in fide Chriſti animus confirmaretur. O mortem neq; ei à quo obita eſt malam aut detrimentoſam, neq; ulli qui hunc carum habuit animo ſuo, aut ſubmiſſa uoluntate fauit ſucceſsibus & fortunæ, & laudi ipſius, deplorandam, ac multò lætiorem, feliciorem, iucundiorem, quam eſſe multorum uitam putandum, ſiue per dedecus conſeruatam, ſeu remanentem in turpitudine, flagitio, impietate, ſcelere. Ita igitur functum fato ſuo, non quidem gaudentes (Id enim fieri nequit & non oportet) ſed repreſſo tamen impetu doloris, & præſentibus animis commendare, & Domino noſtro Ieſu Chriſto, unico ſaluatori generis humani, tradere conſeruandum ad reſurrectionem in uitam ſempiternam: Et corpus illius, non tanquam ab hac ſpe alieni, aut imbecillius aſſentientes cœleſti doctrinæ, ſed ut ſequentes pietatis chriſtianę ſtudium & obſeruationem, ita ſepelire debemus, quemadmodum & conditionis illuſtriſsimæ ratio poſtulat, & noſtræ ſubiectionis miniſterium exequi par eſt. Non es extinctus neq; interijſti, Illuſtriſs. princeps Maurici, ſed liberatus malis, ex eoq; conſortio ſeuocatus, in quo multum tibi inſuauitatis oblatum fuit, nunc acquieſcis beatus, expectans illum diem confidenter, quo filius Dei uenturus eſt ad iudicium uiuorum & mortuorum, & decreturus ſententia ſua, præmia aut pœnas, pro eo atq; debebuntur

aliȷs ſanctis & caſtis animis in Deo æterno & uiuo Ieſu Chriſto, uiuit uirtus, uiuit rerum geſtarum gloria, ſed inprimis caritas patriæ & pietas erga ciues. Non maculauit famam tuam profanitas neq; ſuperſtitio. Non dementia furioſa uitæ. Non facinorum aut artium malarum dedecus. Non erga externos immanitas aut in ciues crudelitas. Bonitatem uero tuam, & uirtutes illas leniores, integritatem, grauitatem, ſolertiam, humanitatem, & ſimiles, utinam Deo placeret, ut parta pace & rebus foris compoſitis, tibi domi & apud tuos liceret colere & ſequi. Vt enim nihil in te fuit leue ac populare aut diſſolutum, ita neq; manſuetudo, neq; comitas, ne urbanitas quidem abfuit. Nunc autem non quidem famam illarum (quæ obſcuræ non eſſent) tibi, ſed quaſi uſum fructum tuis negauit properata deceſsio, & occupatio mortis, eius, qua te Deus, non perdere, ſed conſeruare, neq; in interitum præcipitare, ſed exitio eripere, & de calamitoſis terris in cœleſtem felicitatem transferre uoluit. Tua quidem annis, Illuſtriſs. princeps, florens & humano iudicio, uita longiore digna ætas, non poteſt non aliquid cumuli adiȷcere dolori noſtro, quē tua morte, (ut nos opinamur) præmatura, capimus acerbiſsimum: ſed non eſt tamen nobis ignorandum, nullius mortem præmaturam eſſe, quam æternus Deus obire ſuo aliquem tempore uoluerit, & noſtras cogitationes in eo quod illi uiſum fuerit reſiſtere conuenit. Nam quod in promtu eſſet, hoc loco uerboſe demonſtrare, quam multis uita aliquando, ad miſeriam producta ſit, & quam formidinem ipſa naturæ conditio omnibus hac in parte afferat (ut hoc etiam dictum uerbum uetus tanquam diuinitus prolatum, celebret, optimum eſſe non naſci, aut natum cito morte potiri) De

hoc

hoc igitur diſputare, & in hunc quaſi campum excurrere oratione mea non libet. Quod nihil hæc niſi triſte & abominandum complexura, & metus eorum euentuum indicandus eſſet, de quibus inuocare opem diuinam, & religioſa ſimplicitate permittere Deo cætera, mihi quidem rectiſsimum uidetur. Nunc te igitur uel potius atq; uerius, corpus tuum, Illuſtriſs. princeps, ita dimittimus, ut te non tua cauſſa (quem felicem & beatum eſſe ſcimus) ſed eorum qui relinquuntur, tuorum inquam & noſtra, proſequamur, fletu, lacrimis, queſtu, & ante omnia dolore animi tanto, ut cor maiorem non tolerare, neq;, ſi acceſsio fieret, uita durare poſſet, Hoc tu fieri non uis, & religio noſtra moderari nobis hac in parte iubet. Sed uincit tamen interdum infirmitas naturæ, quam in officio pietatis noſtræ à Deo ueniam, apud homines, non inclementes neq; feros, approbationis etiam aliquid ac laudis reperturam eſſe confidimus. Te tua quidem Academia hac uoce publica, nunc quoq; ornat atq; honorat pro ſua uirili, & luctu communi oſtendit, deſiderium (ut æquum eſt) Tui, nunquam illa quidem, dum ſtabit, tacitura merita tua, quæ non modo ſingulorum memore & grata oratione prædicabuntur ſemper, ſed re etiam ipſa, & munificentiæ tuæ operibus declarabuntur. Verum nunc, id quod ſeries deductionis poſtulat, quam potuimus ſtudioſe perfuncti munere noſtro, aliorum etiam pietati & ſedulitati locum relinquamus, Ad quos deferri prius Illuſtriſsimum corpus oportet, quam in monumenti paterni ſepulcrum inferatur. Vbi cætera (quæ fas & piũ eſt) peragentur, & iuſta fient, & monumentum extruetur, in quo ſitum, riteq; humatum corpus requieſcat. A nobis autem boniſq; & patriæ amantibus omni-

bus, tam tuis quam externis, ea gratia, quæ ſola poteſt, referetur, ut tibi pro breui uita diuturnæ memoriæ tribuatur honor, cui pro illa miſera, incerta, fragili, caduca, à Deo æterno iam beata immortaliſq; eſt reddita.

Te autem fili Dei Ieſu Chriſte, unice ſaluator generis humani, obteſtor per miſericordiam tuam, ne deſinas hæc loca, (in quibus hoſpitium inuenit Eccleſia tua, & ſonat ueritas doctrinæ cœleſtis, ac præconium Euangelij) interceſsione apud æternum patrem, tueri. Neu ſinas has regiones bellorum cladibus uaſtari, & diſsipari pios cœtus te uera pietate celebrantium, propter ſanctiſsimum nomen tuum. Protege, defende, conſerua, has terras, ô Rex & domine, qui & te inuocari iuſsiſti, & inuocantibus opem auxiliúmq; ab æterno patre promiſiſti. Ne auferas à nobis Spiritum ſanctum tuum, ſine cuius numine neque qui præſunt, neq; qui parere debent, id præſtare & perficere poſſunt, quod ab utriſque requiritur. Ad te confugimus, ô Chriſte, tibi ſupplices aduoluimur, & oramus, ne auertas à nobis offenſus delictis noſtris, clementiam & miſericordiam tuam, quæ eſt amplior ac maior quam totus orbis terrarum. Tibi uni, ſoli, uero, æterno Deo, Patri & Filio & Spiritui ſancto (cuius eſt Iuſticia, omnipotentia, uictoria) ſit laus, honor, gloria, ſæculis infinitis.

Amen.

ET QVONIAM NIHIL PRAETERMITTENDVM EST OMNIVM QVAE a noſtra tenuitate ad Mortis ſpecioſiſsimæ memoriam celebrandam pertinere poſsint, placuit etiam recitare, uerſus tanquam epitaphios, ſtudio pietatis noſtræ compoſitos, quos & ipſos libente ut animo audiatis, oro.

ILLVSTRISS. PRINCIPI
MAVRICIO DVCI SAXONVM, ELECTORI ETC. DEFENSORI PATRIAE, INCLITO VICTORI.

MAgnanimi buſto Mauricij principis iſto,
  De ſeptem ſita ſunt unius oſſa uiris.
Subq; hoc depoſitum requieſcit marmore Corpus,
  Inuictiq; ſolo condita membra Ducis.
Qui ueſtigia maiorum per auita ſuorum
  Virtutis gradiens & pietatis iter:
Ipſe ſibi pulcræ peperit noua nomina laudis,
  Et ſtuduit proprium conciliare decus.
Ergo hoc non alius magis excelſo tulit ullus
  Afflictis patriæ pectore rebus opem.
Aduerſatorem hunc metuit uis impia ſolum,
  Inceptis metuit fraus uiolenta ſuis.
Præſidio fuit hic populis Germanidos oræ,
  Et quaſi Teutonicæ firma columna domus.
Terror ab hoc etiam Turcis eſt additus, Illum
  Externi ſolum pertimuere Ducem.
Nunc dum conatur patriæ ſuccurrere feſſæ,
  Et contra hoſtilem uim parat auxilium,
Ipſe cauet minus incerto ſe credere Marti,
  Heu dolor, accepto uulnere, leſus obit.
Victor obit pulſis & ſtratis hoſtibus, atq;
  Heu rurſum dolor, in caſtra reuerſus obit.
Sed tua Maurici clari decora alta Triumphi,
  Laudis & extinguet Nomina, nulla dies.
Perpetuo uiues. nam neſcit funera Virtus,
  Nec pereunt fortis ſtrenua facta manus.

AEternum uiues, terræ Germanidos Heros,
  Iuncta recens ſtirpi gloria Saxonicæ.
Inqꝫ tuus Chriſto poſt multa pericla laborum
  Spiritus, ætheriæ dona quietis habet.
Cui tua relligioſa fides te tradidit, adqꝫ
  Conuerſæ illius numina ſancta, preces.
Magne uale patriæ decus & protectio, princeps,
  Et reliqua acciſis Rebus ademta ſalus.
Splendida te celebrat ſtudiorum fama bonorum,
  Nec tacet ingenuæ Muſicus artis honor.
Et TVA fronde tuum cingit Parnaſide, ſemper
  Palladioqꝫ uirens germine RVTA caput.
Te locus atque ætas, nunc admirabitur omnis,
  Candidus & titulos Rumor ubiqꝫ uehet.
Illuſtriſs. ſalue heros. ſalue opt. princeps,
  Inuicte ô ſalue Dux patriæqꝫ pater.
O ſalue atqꝫ uale. Te nunc laudabit & hoſtis,
  Et mala felicem deſeret Inuidia.

Reuerſus in caſtra eſt, accepto uulnere ictus improuiſi in prælio, fuſo diſsipatoqꝫ exercitu hoſtium, ibiqꝫ obijt diem. S. V. Id. VL. Princeps opt. & max. Cum VI. A. XXXII. M. III. D. XXI. H. X. Defunctus uita S. placidiſs. & religioſiſs. fine.

INDICATIO ANNI MORTIS.

Teutonicas furor ut turbabat ſæuiter oras.
  Mauricius princeps Victor & ictus, obit.

I. C. P. F.

Mævgi

ΜΑΥΡΙΚΙΩ ΑΡΧΟΝΤΙ ΤΩΝ ΕΠΤΑ, ΗΓΕ-
μόνι Σαξόνων, ὃς νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, καὶ
τρωθεὶς ἐν τῇ μάχῃ, μετὰ τὴν συμβολὴν
ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀπέθανε
τῇ τρίτῃ.

Τῷ δ' ἐνὶ Μαυρικίου κτερεΐζει λείψανα τύμβῳ
 Σαξονικοῦ πατέρων ἡγεμονῆος ἄπο.
κεῖται δ' ἥρωος σῶμ' ἐνθάδε τούτονος, ἦλθε
 ψυχὴ δ' αἰθερίους κεῖνο λιποῦσα δόμους.
πολλὰ μὲν οἵων θάνης ἀρετῆς τοῦ δ' ἔργα τέτυκται
 θαύματα ὧν τ' αἰπὺν οὐρανὸν ἵκει κλέος,
ὧν τ' ἐσθλῆς φέρεται κῦδος πᾶσαν χθόνα φήμης
 ἣν Εὐρωπαῖος δέρκεται ἠέλιος,
ἠδ' ἑτέρην τιν' ἴσως ἔτ' ἀπωτέρω. ἀλλὰ θανόντα
 πανδακρύτοις κλαίει τούτον ἴσ' αἶα γόοις,
ἐν δ' ἔθνος πρώτιστα μισηνικὸν, οὗ τίνος ἄρχων
 πιστὸς ἔην τε φύλαξ ἤπιος ἦν τε πατήρ.
πάντων δ' οὗ τέλος θαυμαστότατον καὶ ἄριστον
 ὅτε μετ' εὔμοιρον παῦσε πόνου βιοτήν.
μαινόμενον γὰρ ἄρην, τυκτὸν κακὸν, ἀλλοπρόσαλλον,
 λευγαλέην τε πυρὸς φθερσιβρότοιο φλόγα
σβέσσαι ἐπειγόμενος, πολέμοιο μὲν ἤρατο νίκην
 ἀντιμάχου τ' εὐκτὴν τάγματος εἶδε φυγήν,
ῥηξάμενος δὲ λόχους, καὶ τρεψάμενος στίχας ἐχθρῶν,
 τοῖσί τε φοβηθεῖσιν φαιδρὸς ἐφεσπόμενος,
οἴμοι τραῦμα βέλους θανατηφόρον ἀνδροφόνοιο
 ἀπροόπτως τυφλῆς λῆψα τ' ὄπισθε χερός.
ἀλλὰ καὶ ὣς εἴκειν οὐκ ἤθελ', ἐπεὶ δὲ συνῆκε
 νίκης κῦρος ἔχων εὐκλεὲς ἀσφαλέος,
δὴ τότ' ἐπὶ σκηνὴν ἀνιὼν μεγαλόφρονι θυμῷ,

ῥυσάμενός τε πάτρην στήσας τ' ἔνδοξα τροπαῖα,
χριστὲ θ' ἑῷ ψυχὴν σοὶ φίλε παρθέμενος.
ἐνθάδε δ' εὐδαίμων οὕτω λήξας καματηροῦ
ἐνθεῖ γαληναίου νῦν ἐτύχησε βίου.
χαῖρ' ἡγητήρων στέφανος, φῶς πατρίδος, ἔρνος
ἐλπίδος εἰρήνην καρποφορησομένης.
χαῖρ' ἄρχων βέλτιστ' ἀνυπόστατε, πάντα κρατήσας
ἰσχύος ἔργον ἑὴν ἐξ ὅτου ἀντιβίου.
ὦ χαῖρ' αὖθις ἄγαλμ' ἀρετῆς, λαμπρώνυμε ἥρως,
ἄμμε δὲ συντυχίας τλήσομεν ἡμετέρας.

ἀπὸ Ιωαχ.

MAVRICIO VICTORI, DVCI SAX. SEPTEMVIRO GERMAN. PRINCIPI FORTISS.

MAuricius cecidit, bellax Germania plange,
Amiſſa imperij quanta columna tui?
In tua Mars armis cur impie uiſcera ſæuis?
Ecce tuum cecidit ſæua per arma decus.
Mauricij tumulum cernens Germania plange,
Pectore magnanimo non habitura parem.

Georgius Fabricius
Chemnicen. F.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

τέλος.